

Reactienota ontwerpbegroting 2027

Inleiding

Op 15 april 2026 heeft het Dagelijks Bestuur (DB) van de FUMO de Ontwerpbegroting 2027 verzonden aan de deelnemers. Daarbij werden Provinciale Staten, gemeenteraden en het AB van Wetterskip Fryslân in de gelegenheid gesteld om tot 22 juni 2026 een zienswijze op deze begroting in te dienen.

Wij willen de deelnemers bedanken voor de ingediende zienswijzen en het constructieve begrotingsgesprek dat wij tot nu toe met elkaar hebben gevoerd. De FUMO bevindt zich in een transitieperiode, waarin wordt gewerkt aan de door het bestuur gewenste ontwikkeling naar een uniforme, regionaal en onafhankelijk opererende organisatie. Het doet ons goed te constateren dat deze koers wordt onderschreven en dat er begrip bestaat voor de financiële investeringen die nodig zijn om deze ontwikkeling te realiseren.

De ingediende zienswijzen geven aanleiding om de begroting 2027 aan te passen op twee onderdelen. Ten eerste wordt het aantal Omgevingsadviseurs voor 2027 naar beneden bijgesteld naar 2 fte, waarbij het voornemen is om deze in 2028 en 2029 te laten ingroeien naar 4 fte. Dit zal gebeuren in samenspraak met onze deelnemers. Ten tweede worden de middelen voor ZZS incidenteel in de begroting opgenomen in plaats van structureel en wordt ook de financieringswijze hiervan aangepast. In de algemene reactie op de zienswijzen wordt dit nader uitgewerkt.

Hieronder beschrijven we eerst de rode draad die we in de verschillende zienswijzen hebben waargenomen en geven wij een inhoudelijke reactie.

Tenslotte worden de zienswijzen per deelnemer behandeld en waar nodig van een reactie van het DB voorzien. Alle ingediende zienswijzen zijn integraal opgenomen als bijlage.

Leeswijzer

In overeenstemming met de daarvoor geldende procedure ontvangen alle deelnemers de integrale teksten van de ingediende zienswijzen. In deze reactienota zijn ze vanwege het leesgemak samengevat en geparafraseerd.

Inhoudsopgave

Algemene reactie zienswijzen	3
Omgevingsadviseurs.....	3
ZZS	4
Aandacht voor financiële situatie deelnemers	4
Proces ontwerpbegroting.....	5
Efficiencywinst – bedrijfsvoering – temporisering – incidenteel/ structureel.....	6
Vraag om integraal meerjarenplan	7
Zienswijzen en reacties per deelnemer	8
Gemeente Achtkarspelen.....	8
Gemeente Ameland	9
Gemeente Dantumadiel	9
Gemeente de Fryske Marren	9
Gemeente Harlingen	10
Gemeente Heerenveen	11
Gemeente Leeuwarden.....	12
Gemeente Noardeast-Fryslân	14
Gemeenten Ooststellingwerf, Opsterland en Weststellingwerf.....	16
Gemeente Schiermonnikoog.....	17
Gemeente Smallingerland.....	17
Gemeente Súdwest-Fryslân	18
Gemeente Terschelling	20
Gemeente Tytsjerksteradiel	20
Gemeente Vlieland.....	21
Gemeente Waadhoeke	21
Provincie Fryslân	22
Wetterskip Fryslân	23

Algemene reactie zienswijzen

Er is een aantal onderwerpen waar meerdere deelnemers een zienswijze over hebben ingediend. Dit betreft:

- Omgevingsadviseurs
- Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS)
- Aandacht voor financiële situatie deelnemers
- Proces ontwerpbegroting
- Efficiencywinst - Formatie Bedrijfsvoering – Temporiseren – Incidentele middelen
- Vraag om integraal meerjarenplan

Hieronder wordt eerst per onderwerp de algemene tendens uit de zienswijzen weergegeven, gevolgd door een reactie van het Dagelijks Bestuur (DB) van de FUMO.

Omgevingsadviseurs

Een groot deel van de gemeentelijke deelnemers heeft een zienswijze ingediend over het onderwerp Omgevingsadviseur.

Deze zienswijzen hebben betrekking op:

- Het aantal begrote Omgevingsadviseurs;
- Het incidenteel opnemen van deze kosten in plaats van structureel;
- Het temporiseren van het opnemen van deze kosten;
- De wijze (als collectieve taak) waarop deze kosten in de begroting zijn opgenomen.

Ook geven sommige deelnemers aan om graag eerst met de FUMO in gesprek te gaan over de invulling van deze functie, voordat deze in de begroting wordt opgenomen.

De ingediende zienswijzen zijn voor het Dagelijks Bestuur aanleiding om de begroting aan te passen.

In de aangepaste begroting zijn 2 fte Omgevingsadviseurs opgenomen, in plaats van 4 fte. Hierdoor daalt de begroting met ongeveer € 200.000. Het Dagelijks Bestuur kiest op basis van de zienswijzen voor een ingroeimodel, waarbij in 3 jaren wordt toegegroeid naar 4 fte. Hiermee wordt tegemoetgekomen aan de vraag om het aantal Omgevingsadviseurs kritisch te beoordelen, evenals de oproep om te temporiseren. Op basis van tussentijdse monitoring en signalen van deelnemers kan het tijdspad van ingroei worden bijgesteld.

Het Dagelijks Bestuur besluit de hiermee gemoeide kosten structureel in de begroting te laten staan. De ervaringen van andere Omgevingsdiensten in Nederland laten zien dat deze functie een aantoonbare bijdrage levert aan de kwaliteit, continuïteit en verdere professionalisering van de organisatie. Ook spelen Omgevingsadviseurs een cruciale rol in het versterken van het onderlinge vertrouwen en het verbeteren van de samenwerking met de deelnemers. Gelet op deze meerwaarde acht het Dagelijks Bestuur het wenselijk deze functie structureel te borgen. Hiervoor zijn structurele financiële middelen benodigd.

Het Dagelijks Bestuur kiest ervoor om de begrote uren onder de collectieve taken op te nemen. Op deze manier zijn er uren, en dus formatie, beschikbaar om deze functie vorm en inhoud te geven. In de verantwoording worden de uren als plustaaak afgerekend. Alleen die deelnemers waar de Omgevingsadviseurs werkzaamheden voor doen, zullen hier uiteindelijk voor betalen. Op deze manier wordt tegemoetgekomen aan de ingediende zienswijzen over de financiering van deze taak. De

aankomende periode gaat de FUMO graag met de deelnemers in gesprek over een passende taakuitvoering vanaf 2027.

ZZS

Er zijn diverse zienswijzen ingediend met betrekking tot het onderwerp ZZS.

De belangrijkste onderwerpen in deze zienswijzen zijn:

- Het uitvoeren van deze taak binnen de bestaande uren, conform de methodiek van 2026;
- Het incidenteel opnemen van deze uren in plaats van structureel;
- De wijze (als collectieve taak) waarop deze kosten in de begroting zijn opgenomen.

De ingediende zienswijzen zijn voor het Dagelijks Bestuur aanleiding om de begroting aan te passen.

In de aangepaste begroting zijn de uren voor zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) als incidentele middelen opgenomen in plaats van structureel. Voor de periode 2026-2028 is een Meerjarenagenda ZZS opgesteld. De FUMO verwacht in deze periode aanvullende middelen nodig te hebben om te investeren in het op peil brengen van de kennis en expertise rondom ZZS. Doordat de gedane investeringen zullen leiden tot een grotere mate van efficiëntie is de verwachting dat dit onderwerp na 3 jaar structureel kan worden opgenomen binnen het programma binnen de bestaande begroting.

In 2026 is in samenspraak met de deelnemers gekozen om de tijdsinvestering voor ZZS ten koste te laten gaan van het aantal uit te voeren bedrijfscontroles. Hierdoor kan de FUMO niet voldoen aan de streefwaarden voor controles zoals opgenomen in de Uitvoerings- en Handhavingsstrategie. Het Dagelijks Bestuur acht deze situatie ongewenst en kiest er daarom voor ZZS als aanvullende opgave afzonderlijk en herkenbaar te financieren. Hiermee blijft het regionale toezichtprogramma voor thematische en branchegerichte inzet in stand en blijft de afgesproken controlefrequentie haalbaar.

In de zienswijzen wordt gevraagd om een analyse van de extra risico's die ontstaan wanneer minder controles worden uitgevoerd. Het Dagelijks Bestuur begrijpt de achterliggende gedachte van deze vraag, maar merkt tegelijkertijd op dat het niet mogelijk is deze risico's op objectieve wijze te kwantificeren. In algemene zin kan worden gesteld dat een afname van het aantal controles leidt tot een groter risico op milieuschade. Daarnaast heeft een vermindering van het toezicht gevolgen voor de effectiviteit van handhaving. Toezicht werkt immers niet uitsluitend doordat overtredingen worden vastgesteld, maar ook door de preventieve werking ervan: de zichtbaarheid van toezicht en de reële kans op controle stimuleren naleving.

Het Dagelijks Bestuur kan zich vinden in de zienswijzen waarin wordt gesteld dat de uren voor ZZS niet thuishoren binnen de collectieve uren. Daarom is er in de aangepaste begroting voor gekozen het aantal toezichtsuren met 3.000 uur te verhogen en het aantal collectieve uren met hetzelfde aantal uur te verlagen. Deze uren zijn toegerekend aan het toezicht op basis van dezelfde verdeelsleutel die ook wordt gehanteerd voor het regionale uitvoeringsprogramma.

Aandacht voor financiële situatie deelnemers

In diverse zienswijzen wordt aandacht gevraagd voor de kwetsbare financiële positie van bepaalde deelnemers. Hierbij wordt erop gewezen dat het ravijnjaar naar achteren geschoven is en dat de financiële situatie moeilijk blijft.

Wij zijn ons terdege bewust van deze situatie. Dat wij bereid zijn mee te denken met onze deelnemers blijkt ook uit het feit dat, mede naar aanleiding van een brief van de Vereniging van Friese Gemeenten (VFG), in de begroting van 2026 bezuinigingen voor gemeentelijke deelnemers zijn doorgevoerd voor een bedrag van € 865.000.

De begrote deelnemersbijdrage voor gemeentelijke deelnemers is in de jaren 2025 en 2026 niet gegroeid ten opzichte van 2024, ondanks indexeringen die zijn toegepast. Kostenstijgingen hebben we opgevangen binnen de begroting.

Gezien de grote veranderingopgave waar we als FUMO voor staan en gezien de kwetsbare huidige staat van de organisatie, ontkomen we er niet aan de nullijn voor gemeentelijke deelnemers los te laten. Wij begrijpen dat we onze deelnemers hiermee confronteren met een kostenstijging.

Proces ontwerpbegroting

Diverse deelnemers hebben in hun zienswijze zorgen uitgesproken over het proces van totstandkoming van de ontwerpbegroting 2027. Deze zorgen hebben enerzijds betrekking op de wijze waarop signalen en aandachtspunten van deelnemers zijn meegewogen en vertaald naar de keuzes die ten grondslag liggen aan de ontwerpbegroting. Anderzijds betreft het de keuze om in aanloop naar de begroting 2027 geen kadernota, maar een kaderbrief op te stellen. Deelnemers verzoeken de FUMO om richting de begroting 2028 weer het reguliere proces te volgen.

Het begrotingsproces voor de begroting 2027 week inderdaad af van de gebruikelijke werkwijze. Hiervoor waren verschillende oorzaken, waarvan het onderzoek naar een robuuste en toekomstbestendige FUMO de belangrijkste was. In samenspraak met het Algemeen Bestuur is bewust besloten de kaders voor de begroting 2027 pas op te stellen nadat het Algemeen Bestuur richting had gegeven aan de doorontwikkeling van de FUMO. Hierdoor kon de reguliere begrotingsplanning niet worden gevolgd. Vervolgens is, eveneens in samenspraak met het Algemeen Bestuur, gekozen voor een kaderbrief in plaats van een kadernota. Wij streven ernaar toekomstige begrotingen weer volgens het reguliere proces tot stand te laten komen.

De ontwerpbegroting 2027 is opgesteld in een periode van transitie. In deze periode is een interim-directeur gestart, waren wij met deelnemers in gesprek over de stappen die nodig zijn voor een robuuste en toekomstbestendige FUMO en hebben wij een zelfevaluatie uitgevoerd als input voor een externe visitatie. Tegen deze achtergrond was het niet altijd mogelijk om alle deelnemers in een zeer vroeg stadium bij alle ontwikkelingen te betrekken. Wij blijven ons inzetten voor een zorgvuldig en breed gedragen begrotingsproces, waarbij alle deelnemers de gelegenheid krijgen hun inbreng te leveren.

Als dagelijks bestuur nemen wij (ambtelijke) adviezen zorgvuldig mee in onze afwegingen. Tegelijkertijd zijn wij in onze eigenaarsrol verantwoordelijk voor de FUMO en zetten wij ons in voor een robuuste en toekomstbestendige organisatie. Vanuit die verantwoordelijkheid blijven wij achter de investeringen staan die noodzakelijk zijn om dit doel te bereiken.

Efficiencywinst – bedrijfsvoering – temporisering – incidenteel/ structureel

In diverse zienswijzen wordt aangegeven dat de investeringen in de doorontwikkeling van de FUMO, waaronder de uitbreiding van de formatie binnen Bedrijfsvoering, naar verwachting zullen leiden tot efficiencywinst. Op basis van deze verwachting wordt voorgesteld om (een deel van) deze investeringen incidenteel in de begroting op te nemen in plaats van structureel.

Daarnaast wordt voorgesteld om te overwegen de investeringen gefaseerd in te voeren, in plaats van deze volledig in de begroting 2027 op te nemen. Ook wordt gevraagd kritisch te kijken naar alternatieven voor structurele capaciteitsuitbreiding.

Met betrekking tot de opgenomen formatie-uitbreiding binnen Bedrijfsvoering geven sommige deelnemers aan dat zij de noodzaak van een verdere ontwikkeling van de bedrijfsvoering binnen de FUMO onderschrijven, maar vraagtekens plaatsen bij de omvang en het tempo van de voorgestelde uitbreiding. Eén deelnemer stelt dat onvoldoende is onderbouwd dat de investeringen daadwerkelijk zullen leiden tot een betere en robuustere bedrijfsvoering. Deze deelnemer verzoekt daarom om deze structurele uitbreiding niet in de begroting op te nemen.

Wij beschouwen de investeringen in de bedrijfsvoering als noodzakelijk om de FUMO verder te ontwikkelen tot een robuuste en toekomstbestendige organisatie. Het betreft structurele investeringen in formatieplaatsen. Wij zijn geen voorstander van het financieren van structurele lasten met incidentele middelen, omdat een duurzame en solide begroting vraagt om structurele dekking van structurele uitgaven. Ook achten wij een gefaseerde invoering van de investeringen niet passend, gelet op de omvang van de knelpunten waarmee de FUMO momenteel wordt geconfronteerd. Een dergelijke aanpak zou ertoe leiden dat noodzakelijke verbeteringen worden uitgesteld, terwijl de risico's op verder oplopend verzuim en het vertrek van medewerkers toenemen.

Wij verwachten dat de voorgenomen investeringen op middellange termijn zullen bijdragen aan efficiencyverbeteringen binnen de organisatie. Tegelijkertijd achten wij het niet wenselijk om deze potentiële voordelen als taakstellende besparing in de begroting op te nemen. Een dergelijke benadering zou extra druk leggen op een organisatie die zich nog in de opbouwfase bevindt. Gelet op de huidige ontwikkelfase achten wij het niet verstandig om deze aanvullende opgave op dit moment bij de organisatie neer te leggen.

Wel wil de organisatie zichzelf ten aanzien van de overhead een concrete doelstelling stellen. In de begroting 2027 bedraagt de verhouding tussen de overheadformatie en de totale formatie 25,1%. Het doel is om dit percentage gedurende de looptijd van het meerjarig ontwikkelplan met 2 procentpunt te verlagen. In de begrotingen van de komende jaren zal deze ontwikkeling worden gevolgd, zodat de voortgang voor de deelnemers op transparante wijze inzichtelijk wordt gemaakt.

Tot slot is het van belang te benadrukken dat eventuele overschotten die voortvloeien uit gerealiseerde efficiencyverbeteringen uiteindelijk ten goede komen aan de deelnemers. Dit kan plaatsvinden door versterking van het weerstandsvermogen van de FUMO, waardoor deelnemers minder financiële risico's lopen, of door uitkering van het overschot aan de deelnemers. De afweging en besluitvorming hierover berusten bij het Algemeen Bestuur van de FUMO.

Vraag om integraal meerjarenplan

In diverse zienswijzen wordt aandacht gevraagd voor een integraal meerjarenplan, een gezamenlijk vastgesteld toekomstbeeld en/ of een breed gedragen ontwikkelplan.

De behoefte aan de mate van detail van deze plannen verschilt tussen de deelnemers. Waar de ene deelnemer aangeeft meer op hoofdlijnen te willen sturen, is bij andere deelnemers behoefte aan een gedetailleerd plan dat samen met de deelnemers wordt opgesteld en waarin financiële- en personele consequenties, aanpak en tijdsplan en organisatorische gevolgen worden weergegeven.

Tijdens het opstellen van deze reactienota werkt de FUMO hard aan het gevraagde ontwikkelplan. De deelnemers zijn in het eerste tertaalbericht meegenomen in de stappen die zijn gezet en die nog worden genomen. Ook is in het tertaalbericht de planning op hoofdlijnen voor de komende 4 jaren geschetst.

2026 is het jaar van het kwartiermaken. Het Algemeen Bestuur heeft in de bestuurdersconferentie van 29 januari 2026 de richting meegegeven. Ook waren er diverse sessies met de gremia uit de governance van de FUMO om de samenwerking te verbeteren. De aanbesteding van een nieuw zaakstelsel gaat bijdragen aan de voorspelbaarheid van de FUMO, een belangrijke pijler in de doorontwikkeling van de FUMO. Tenslotte versterkt de FUMO de sturing van de organisatie door een nieuwe directeur te werven en een leiderschapstraject te starten.

De volgende versie van het ontwikkelplan wordt tijdens de vergadering van het Algemeen Bestuur van 10 september 2026 aan de deelnemers gepresenteerd.

Zienswijzen en reacties per deelnemer

Gemeente Achtkarspelen

Wij erkennen en onderschrijven dat de FUMO voor een belangrijke opgave staat. Uit de aan ons toegezonden stukken blijkt dat de FUMO zich bevindt in een fase van herstel, versterking en doorontwikkeling. Wij begrijpen dat deze ontwikkelingen vragen om gerichte keuzes en investeringen om zo toe te werken naar een robuuste en toekomstbestendige omgevingsdienst.

Ondanks dat wij positief staan tegenover de ingezette doorontwikkelingen, moeten wij, mede gezien onze eigen financiële positie, voorzichtig zijn. Het zogenoemde ravijnjaar is naar achteren geschoven en er is geen zicht op een structurele aanvullende vergoeding vanuit het Rijk richting gemeenten.

Wij uiten onze zorgen over het proces dat is doorlopen voorafgaand aan de toezending van de Ontwerpbegroting FUMO 2027. Deze zorgen hebben in het bijzonder betrekking op de wijze waarop signalen en aandachtspunten vanuit deelnemers zijn meegewogen en vertaald in de uiteindelijke keuzes die ten grondslag liggen aan de ontwerpbegroting.

Wij zijn daarnaast van oordeel dat de doorontwikkelingen van de FUMO op termijn ook moeten leiden tot efficiencywinst. Wij gaan ervan uit dat deze efficiencywinst bijdraagt aan het beperken van de financiële gevolgen voor deelnemers en daarmee de structurele uitzettingen kan reduceren of mogelijk geheel teniet kan doen. Tegen deze achtergrond achten wij het logisch om de doorontwikkeling vorm te geven via een verbeterplan dat wordt gefinancierd met incidentele middelen. Wij verzoeken u om structurele uitzettingen te overwegen wanneer de noodzaak en meerwaarde daarvan aantoonbaar zijn onderbouwd en bestuurlijk goed kunnen landen bij de deelnemers.

Wij erkennen dat versterking van de bedrijfsvoering een belangrijke randvoorwaarde is voor een robuuste en toekomstbestendige FUMO. In de Ontwerpbegroting FUMO 2027 constateren wij dat wordt voorgesteld om de bedrijfsvoering structureel te versterken door een uitbreiding van 7 fte en 4 fte voor ketentoezicht. Gezien de omvang en impact van deze uitbreiding achten wij het wenselijk dat deze versterking niet in één keer, maar stapsgewijs wordt ingevoerd.

Voor een doorontwikkeling achten wij het van belang dat uitbreidingen van deze omvang worden bezien in samenhang met een integraal meerjarenplan. In een dergelijk plan dient inzichtelijk te worden gemaakt welke opgaven wanneer worden opgepakt, welke prioriteiten daarbij worden gesteld en hoe de uitbreiding van capaciteit hieraan bijdraagt. Dit biedt deelnemers de mogelijkheid om de voorgestelde uitbreiding in samenhang te beoordelen en hun rol als opdrachtgever zorgvuldig in te vullen.

In de Ontwerpbegroting FUMO 2027 is structureel budget opgenomen voor de inzet van omgevingsadviseurs, gebaseerd op de nieuwe set Kwaliteitscriteria 3.1. Deze kwaliteitscriteria introduceren een adviserende rol die kan bijdragen aan de versterking van het VTH-stelsel. Wij zijn bereid om de mogelijke meerwaarde van deze rol in samenhang met deze kwaliteitscriteria nader te verkennen. Wij achten het daarbij passend om deze verkenning vorm te geven via incidentele middelen, met een beperkte inzet in fte, en deze te voorzien van duidelijke evaluatie- en bijstuurmomenten. Dit stelt deelnemers in staat om op basis van ervaringen de daadwerkelijke meerwaarde te beoordelen, alvorens over te gaan tot structurele inbedding en eventuele uitbreiding.

Het vooraf vastleggen van de omgevingsadviseur als structurele taak dwingt deelnemers om vooruitlopend op deze afweging een standpunt in te nemen en beperkt daarmee de bestuurlijke keuzevrijheid. Wij pleiten er daarom voor om de inzet van omgevingsadviseurs niet als structurele

voorziening in de ontwerpbegroting op te nemen, maar deze expliciet te positioneren als een aanvullende taak waarvoor deelnemers afzonderlijk kunnen kiezen. Dit doet recht aan de systematiek van de Gemeenschappelijke Regeling en draagt bij aan een zorgvuldige, transparante en gedragen doorontwikkeling van de FUMO.

Reactie DB:

Dank voor uw uitgebreide zienswijze. De onderwerpen die u in uw zienswijze aanhaalt zijn door meerdere deelnemers benoemd. Dit betreft de onderwerpen:

- Financiële positie deelnemers
- Begrotingsproces
- Efficiencywinst
- Bedrijfsvoering
- Ontwikkelplan/ meerjarenplan
- Omgevingsadviseurs

Voor een reactie op deze onderwerpen verwijzen wij daarom naar de algemene reactie aan het begin van deze reactienota.

Voor de volledigheid wijzen wij u er hierbij op dat wij geen 4 fte vragen voor ketentoezicht, maar 2 fte. Wij gaan er van uit dat dit een verschrijving betreft in uw zienswijze.

Gemeente Ameland

Heeft geen zienswijze ingediend.

Gemeente Dantumadiel

Vooropgesteld zien wij dat er stappen worden gezet om te komen tot een toekomstbestendige en robuuste FUMO. Dit stemt ons positief. Echter, hierbij ontstaat een spanningsveld tussen enerzijds de ambitie en anderzijds de financiering door de deelnemers. In de opgestelde begroting 2027 zitten voor het grootste deel uitzettingen die nodig zijn om de komende jaren de uitdagingen het hoofd te bieden. De gevraagde uitzettingen zijn dan ook grotendeels goed te verklaren en noodzakelijk. Ten aanzien van de nieuwe functie omgevingsadviseur (4FTE) willen wij een voorbehoud maken. De uitzetting van de begroting met de nieuwe functie omgevingsadviseurs komt ons nu te vroeg. Bij een uitrol van deze functies bij de FUMO zou eerst een discussie moeten plaatsvinden of dit voor de deelnemers gewenst is. Ook dient hierbij de taakomschrijving volledig helder te zijn.

Wij gaan ervan uit dat deze uitzetting dan ook uit de begroting gehaald.

Reactie DB:

Dank voor uw zienswijze.

Het onderwerp 'Omgevingsadviseurs' is door meerdere deelnemers ingebracht. Voor een reactie hierop verwijzen wij daarom naar de algemene reactie aan het begin van deze reactienota.

Gemeente de Fryske Marren

Wij verzoeken u dan ook om nog eens kritisch te kijken naar structurele uitzetting en mogelijk gefaseerde invoering van investeringen. En roepen wij u op, gelet op de financiële vooruitzichten van gemeenten, om uitzetting van de begroting te voorkomen. We willen u aanmoedigen om ontwikkelingen met bestaande middelen en formatie op te vangen.

Versterking bedrijfsvoering

In het ontwikkelplan wordt aangegeven dat deze investeringen nodig zijn om de FUMO doelgerichter en efficiënter te laten werken. Wij gaan ervanuit dat efficiëntievoordelen in de komende begrotingen zichtbaar worden. Alvorens deze uitzetting structureel in de begroting op te nemen, verzoeken wij u de efficiëntievoordelen te bepalen, niet structureel op te nemen en zichtbaar te maken.

Omgevingsadviseurs

Voor de aanstelling van omgevingsadviseurs wordt een structurele uitzetting begroot van € 400.000. U geeft aan dat de omgevingsadviseur een belangrijke sparringpartner voor de deelnemers is, kennis heeft van de milieuvraagstukken die spelen en deze weet te vertalen naar een gerichte inzet van expertise vanuit de FUMO. De omgevingsadviseurs kunnen daarnaast een belangrijke bijdrage leveren aan de milieuparagraaf in de omgevingsplannen van gemeenten.

De uitzetting voor de omgevingsadviseurs is opgenomen in de collectieve uren, wij zien dit als een plustaakuren. Wij zien voor onze gemeente een behoefte om deze uren af te nemen. Wij vragen u samen met de deelnemers de verdeling van het aantal uren en type uren te bepalen voordat deze structureel in de begroting wordt opgenomen.

Meerjarenagenda ZZS

Voor de uitvoering van de Meerjarenagenda Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) wordt een structurele uitzetting begroot van € 230.000. Hiermee wordt voorkomen dat de inzet op ZZS (te veel) ten koste gaat van de reguliere controles bij bedrijven conform de uitvoerings- en handhavingsstrategie. Hoewel sprake is van een meerjarenagenda, stellen wij vast dat dit onderwerp op termijn opgenomen kan worden in het algehele jaarlijkse uitvoeringsprogramma, aangezien sprake is van reguliere taken. Wij verzoeken u dan ook deze post incidenteel te maken en voor de begroting 2028 te onderzoeken op welke wijze ZZS een plaats kan krijgen in het algehele jaarlijkse uitvoeringsprogramma.

Reactie DB:

Dank voor uw zienswijze. De onderwerpen die u in uw zienswijze aanhaalt zijn door meerdere deelnemers benoemd. Dit betreft de onderwerpen:

- Financiële positie deelnemers
- Bedrijfsvoering - efficiencywinst
- Omgevingsadviseurs
- ZZS

Voor een reactie op deze onderwerpen verwijzen wij daarom naar de algemene reactie aan het begin van deze reactienota.

Gemeente Harlingen

Wij vragen u zorg te dragen voor een jaarlijkse terugkoppeling aan de hand van objectief meetbare prestatie-indicatoren over de behaalde resultaten ten opzichte van de gestelde doelen.

We vragen op deze manier om een goede vergelijking tussen de beoogde en gerealiseerde resultaten, inclusief een toelichting en eventuele afwijkingen.

Wij zijn van mening dat dit nodig is om onze controlerende rol goed uit te kunnen voeren.

Daarnaast spreken wij onze zorg uit de omvang en het tempo van de stijging van de deelnemersbijdragen en de daarmee samenhangende druk op de gemeentelijke begrotingen.

Reactie DB:

Dank voor uw brief. Wij zijn ons terdege bewust van de kwetsbare financiële positie van (sommige) deelnemers. In de algemene toelichting van deze reactienota gaan wij hier uitgebreider op in.

Wij leggen verantwoording af over onze prestaties in de P&C-producten (tertaalrapportage, bestuurlijke halfjaar rapportage en jaarrekening) en de verantwoordingen die gekoppeld zijn aan de BIG8-cyclus (halfjaarverslag VTH-basistaken en jaarverslag VTH-basistaken). Bij het opstellen van de begroting en het uitvoeringsprogramma betrekken wij onze deelnemers, zodat hierin de benodigde prestatie-indicatoren worden opgenomen.

Gemeente Heerenveen

Wij onderschrijven het belang van een goed functionerende en toekomstbestendige omgevingsdienst en zien de noodzaak van verdere ontwikkeling van de FUMO. Tegelijkertijd beoordeelt de raad de voorliggende ontwerpbegroting kritisch, mede in het licht van de financiële positie van gemeenten.

De gemeenteraad van Heerenveen verzoekt het algemeen bestuur vanaf het volgende begrotingsjaar weer conform de vastgestelde governancestructuur te werken, inclusief tijdige aanbidding van een kadernota.

Naast het proces rondom de kaderbrief en de begroting zouden wij aandacht willen vragen voor de governance in het algemeen, specifiek de rolzuiverheid en de positie van de verschillende gremia. Wij zouden graag zien dat ontwikkelingen vroegtijdig met elkaar gecommuniceerd worden, in de juiste volgorde en binnen de juiste gremia om de processen optimaal te laten verlopen.

Omgevingsadviseurs

Heerenveen is kritisch op de introductie en structurele inzet van de omgevingsadviseurs. Hoewel het belang van goede advisering wordt onderkend, is voor ons onvoldoende duidelijk:

- Welke concrete meerwaarde deze functie oplevert;
- Hoe deze zich verhoudt tot bestaande samenwerkings- en adviesstructuren;
- Waarom hiervoor nu structurele middelen noodzakelijk zijn.

Daarnaast stellen wij de nadrukkelijke vraag of de rol van omgevingsadviseur wel een onderdeel vormt van het wettelijke basistakenpakket. Op grond van de GR FUMO ligt de beslissing om aanvullende taken bij de FUMO onder te brengen bij de individuele deelnemers. Voor de gemeente Heerenveen is geen besluit genomen om deze aanvullende taak structureel onder te brengen bij de FUMO. De raad verzoekt daarom om deelnemers de expliciete keuze te laten maken en deze functie niet generiek en structureel in de begroting op te nemen.

Bedrijfsvoering

Hoewel wij, zoals eerder beschreven, de noodzaak van verdere ontwikkeling van de FUMO inzien, plaatsen wij kanttekeningen bij de omvang en het tempo van de voorgestelde uitbreiding van de bedrijfsvoering. De uitbreiding leidt tot een substantiële stijging van de overhead en draagt in belangrijke mate bij aan de totale begrotingsgroei. De raad verzoekt het algemeen bestuur kritischer te kijken naar:

- De proportionaliteit van de voorgestelde uitbreiding;
- Fasering in de tijd;
- Alternatieven voor structurele capaciteitsuitbreiding;

- De mate waarin doorontwikkeling op termijn leidt tot efficiencywinst.

Reactie DB:

Dank voor uw zienswijze. Bepaalde onderwerpen die u in uw zienswijze aanhaalt zijn door meerdere deelnemers benoemd. Dit betreft de onderwerpen:

- Financiële positie deelnemers
- Omgevingsadviseurs
- Bedrijfsvoering

Voor een reactie op deze onderwerpen verwijzen wij daarom naar de algemene reactie aan het begin van deze reactienota.

Ook vraagt u ons om aandacht te hebben voor de governance in het algemeen, specifiek de rolzuiverheid en de positie van de verschillende gremia. U zou graag zien dat ontwikkelingen vroegtijdig met elkaar gecommuniceerd worden, in de juiste volgorde en binnen de juiste gremia om de processen optimaal te laten verlopen.

Wij streven er altijd naar deelnemers zo tijdig mogelijk mee te nemen in ontwikkelingen en om processen zo goed mogelijk te laten verlopen. De praktijk is echter weerbarstiger. De governance van de FUMO is dusdanig complex ingericht, dat het planningstechnisch soms simpelweg onmogelijk is om alle stappen uitgebreid te doorlopen. De wil is er zeker, maar de weg niet altijd.

In het meerjaren ontwikkelplan van de FUMO wordt uitgebreid aandacht besteed aan de werking van de governance. Wij maken graag met onze partners werkbare afspraken, die leiden tot gedegen besluitvorming.

Gemeente Leeuwarden

Allereerst willen we uitspreken dat we het belang van een robuuste en toekomstige FUMO belangrijk vinden; een organisatie die de basis op orde heeft, organisatorisch staat en waar medewerker met plezier werken.

Toekomstbeeld en Robuustheid

Tijdens de bestuurdersconferentie, gehouden 20 januari '26, is afgesproken te werken aan een gezamenlijk toekomstbeeld voor de FUMO. Tegelijkertijd moet de FUMO aan de robuustheidscriteria voldoen.

Aan een plan van aanpak hiervoor wordt nu gewerkt, in samenwerking met een werkgroep van Friese gemeentesecretarissen die hierin ondersteunend zijn. Het eindbeeld is echter nog niet gereed en het plan is nog niet bestuurlijk vastgesteld, terwijl de begroting 2027 al investeringen bevat die hierop vooruitlopen. Dit veroorzaakt spanning tussen de behoefte aan richting en de timing van financiële besluitvorming.

Traject ontwerpbegroting

De ontwerpbegroting 2027 is al eerder binnen de governance Fumo verspreid. Omdat de ontwerpbegroting een uitzetting kent van € 3,2 miljoen, heeft een werkgroep, bestaande uit een aantal deelnemers aan de GR FUMO, een objectieve beoordeling opgesteld om de afwegingsgronden inzichtelijk te maken en heeft daarop een aantal adviezen geformuleerd. Het merendeel van de deelnemers kon zich hierin vinden en heeft de FUMO verzocht om een nadere onderbouwing van de uitzettingen.

Zonder een gezamenlijk vastgesteld toekomstbeeld ontbreekt de basis om de huidige begrotingsvoorstellen stevig te onderbouwen. In de aanbiedingsbrief van de ontwerpbegroting van 15

april 2026 en de uiteenzetting hoe tot een robuuste en toekomstbestendige FUMO te komen, is geprobeerd om hier meer onderbouwing aan te geven. De onderbouwing van deze posten is naar onze mening nog steeds onvoldoende uitgewerkt, waardoor inzicht in noodzaak, omvang en fasering ontbreekt.

Omgevingsadviseurs

In de ontwerpbegroting is 4 fte omgevingsadviseurs opgenomen. Deze nieuwe rol is opgenomen in de nieuwe set Kwaliteitscriteria 3.1. Vanuit onze optiek is de rol 'Omgevingsadviseur' geen basistaak, maar een plustaak. Er is verschil tussen de deelnemers voor wat betreft het onderbrengen van taken bij de FUMO. Enkele deelnemers hebben alle taken bij de FUMO ondergebracht, het merendeel alleen de wettelijke basistaken en soms enkele plustaken. Op grond van de GR FUMO zijn de individuele deelnemers de rechtspersoon die kunnen besluiten om aanvullende taken bij de FUMO onder te brengen.

Leeuwarden kiest er bewust voor om zoveel als mogelijk alleen de wettelijke basistaken onder te brengen bij de FUMO en de plustaken zoveel als mogelijk zelf uit te voeren omdat binnen onze organisatie bewust en zorgvuldig wordt gebouwd aan expertise van deskundigheidsgebieden binnen de fysieke leefomgeving en het voldoen aan de kwaliteitscriteria. Deze keuze draagt substantieel bij aan de professionele advisering aan onze klanten en ons bestuur.

De behoefte om naast de wettelijke basistaken ook plustaken bij de FUMO onder te brengen is Fryslân breed niet overal hetzelfde.

Wij ondersteunen daarom dat u in de ontwerpbegroting voorstelt om in het kader van de robuustheid en toekomstbestendigheid van de organisatie, omgevingsadviseurs op te nemen voor die deelnemers die er behoefte aan hebben om deze taak af te nemen bij de FUMO als plustaak.

Met het nu opnemen van deze rol in de ontwerpbegroting gaat u vanuit onze visie een stap te snel. De gemeente Leeuwarden heeft geen besluit genomen om de plustaak 'Omgevingsadviseur' onder te brengen bij de FUMO.

In eigen organisatie zijn we aan het uitzoeken hoe/of we deze nieuwe rol gaan invullen. Fryslân breed is er ook nog geen mogelijkheid geweest om de positionering van deze rol samen met de overige bevoegde gezagen te verkennen.

Gezien bovenstaande, vragen wij u om deze taak voor onze gemeente niet te betrekken bij deze begrotingsprocedure.

ZZS

In de ontwerpbegroting is een aanvullende uitzetting van € 230.000 voor extra milieucontroles opgenomen ter compensatie van de inzet op ZZS. Wij vinden uw motivering – dat door de gemaakte keuzes de zichtbaarheid afneemt en er minder zicht ontstaat op het werkveld – onvoldoende onderbouwd. Deze toelichting biedt onvoldoende inzicht in concrete risico's om een verhoging van het ambitieniveau te rechtvaardigen.

Het verhogen van het ambitieniveau pas bespreekbaar indien sprake is van aantoonbare en substantiële risico's die het behalen van de gezamenlijke ambities voor een schone, gezonde en veilige fysieke leefomgeving daadwerkelijk in gevaar brengen.

De keuze om de inzet op ZZS te verplaatsen naar de zogenoemde 'collectieve taken' kunnen wij niet volgen. De inzet op ZZS betreft immers de uitvoering van ambities binnen het wettelijke

basistakenpakket. In de definitie van de GR FUMO is expliciet vastgelegd dat binnen de collectieve taken geen inzet op wettelijke basistaken plaatsvindt.

Door de inzet op ZZS onder te brengen in de post 'collectieve uren' ontstaat daarmee een inhoudelijke inconsistentie met de geldende definitie van collectieve taken. Daarnaast wordt deze inzet onttrokken aan de basistaken, terwijl deelnemers deze basistaken juist risicogestuurd kunnen inzetten om gezamenlijk uitvoering te geven aan de afgesproken ambities. Dit beperkt de sturingsmogelijkheden van de deelnemers en doet geen recht aan het karakter van de ZZS-opgave.

Voor nu vragen wij u de € 230.000 voor extra milieucontroles ter compensatie van de inzet op ZZS uit de begroting te halen en de inzet op ZZS aan te merken als een basistaak.

Bedrijfsvoering

In de ontwerpbegroting is een uitbreiding van 7 fte nodig voor versterking bedrijfsvoering omdat de medewerkers waar deze werkzaamheden op dit moment zijn belegd hier niet voor zijn toegerust. Dit leidt tot overbelasting, ziekte en vertrek. Wij zien dat een doorontwikkeling van de FUMO nodig is, echter is niet voldoende onderbouwd dat met deze investeringen een betere en robuuste bedrijfsvoering van de FUMO wordt behaald. Dit is ook onderwerp van gesprek in verschillende gremia, waaronder die van de gemeentesecretaressen.

Omdat zonder deze onderbouwing, de noodzaak en toegevoegde waarde van de genoemde functies op het gebied van bedrijfsvoering ontbreekt, is het niet mogelijk om een goede afweging te maken of deze functies nodig zijn en zichzelf eventueel terugverdienen. Wij vragen u deze structurele uitzetting van € 720.000 niet in de begroting op te nemen.

Reactie DB:

Dank voor uw zienswijze. De onderwerpen die u in uw zienswijze aanhaalt zijn door meerdere deelnemers benoemd. Dit betreft de onderwerpen:

- Meerjarenplan/ ontwikkelplan
- Omgevingsadviseurs
- ZZS
- Bedrijfsvoering

Voor een reactie op deze onderwerpen verwijzen wij daarom naar de algemene reactie aan het begin van deze reactienota.

Gemeente Noardeast-Fryslân

De raad van Noardeast-Fryslân spreekt zijn waardering uit voor de ingezette doorontwikkeling van de FUMO. De raad ziet en erkent de opgaven waar de organisatie voor staat en onderschrijft het belang van een professionele, stabiele en toekomstbestendige omgevingsdienst, die haar taken kwalitatief goed en in nauwe samenwerking met de deelnemers kan uitvoeren.

Ontwikkelplan als richtinggevend kader

De raad hecht er veel waarde aan dat de doorontwikkeling van de FUMO wordt vastgelegd in een breed gedragen ontwikkelplan, dat samen met de deelnemers wordt opgesteld en bestuurlijk wordt verankerd.

Financieel perspectief

De raad begrijpt dat investeringen nodig kunnen zijn om de FUMO verder te versterken. Tegelijkertijd blijft de raad, gelet op de financiële onzekerheden bij gemeenten, aandacht vragen voor een zorgvuldige afweging van structurele lasten.

De raad gaat ervan uit dat bij de verdere uitwerking nadrukkelijk wordt gekeken naar doelmatigheid, efficiency en de inzet van incidentele middelen waar passend, in samenhang met de uitkomsten van het ontwikkelplan.

Sturing, monitoring en verantwoording

Gelet op de structurele stijging van de gemeentelijke bijdrage en de doorontwikkeling van de FUMO hecht de raad aan een transparante en goed onderbouwde verantwoording over de inzet van middelen en de behaalde resultaten.

De raad acht het daarom van belang dat de FUMO zorgdraagt voor een jaarlijkse terugkoppeling waarin inzicht wordt gegeven in de mate waarin de gestelde doelen worden gerealiseerd. Deze terugkoppeling dient te zijn gebaseerd op vooraf vastgestelde, objectief meetbare prestatie-indicatoren (KPI's).

De raad verwacht dat hierbij in ieder geval:

- een duidelijke koppeling wordt gelegd tussen doelen, inzet en behaalde resultaten;
- een vergelijking wordt gemaakt tussen beoogde en gerealiseerde prestaties;
- en afwijkingen worden toegelicht.

Een dergelijke systematische en transparante verantwoording is voor de raad essentieel om zijn kader stellende en controlerende rol goed te kunnen vervullen, en om structureel te kunnen beoordelen of de beschikbare middelen doelmatig en effectief worden ingezet.

Omgevingsadviseurs

Eén onderdeel van de begroting licht de raad echter nadrukkelijk en afzonderlijk uit, namelijk de voorgestelde inzet van vier omgevingsadviseurs. De raad ziet het potentiële belang van een functie die kan bijdragen aan betere afstemming in complexe dossiers en aan integrale samenwerking binnen de VTH-keten. Juist vanwege deze mogelijke meerwaarde acht de raad het noodzakelijk dat deze functie inhoudelijk en financieel deugdelijk wordt onderbouwd.

Op dit moment ontbreekt in de begroting een voldoende concrete onderbouwing van:

- welke opgave met de inzet van omgevingsadviseurs wordt opgelost,
- hoe deze functie zich verhoudt tot bestaande rollen binnen de FUMO en bij de deelnemende gemeenten,
- en waarom een formatieomvang van vier fte noodzakelijk wordt geacht.

Gelet op het feit dat het hier gaat om een structurele investering met langdurige financiële consequenties, beschouwt de raad deze onderbouwing als een essentiële voorwaarde voor besluitvorming.

De raad is van oordeel dat zonder een voorafgaande, inzichtelijke onderbouwing van de beoogde meerwaarde, positionering en schaalgrootte van de omgevingsadviseurs geen zorgvuldige besluitvorming over deze investering kan plaatsvinden.

De raad hecht eraan dat deze onderbouwing eerst beschikbaar komt en vervolgens kan worden benut als input voor het bredere ontwikkelplan van de FUMO.

Pas wanneer deze onderbouwing inzichtelijk is gemaakt, kan de raad dit specifieke onderdeel betrekken bij de verdere besluitvorming over de begroting 2027.

Reactie DB:

Dank voor uw zienswijze. De onderwerpen die u in uw zienswijze aanhaalt zijn door meerdere deelnemers benoemd. Dit betreft de onderwerpen:

- Meerjarenplan/ ontwikkelplan
- Financiële positie deelnemers
- Omgevingsadviseurs

Voor een reactie op deze onderwerpen verwijzen wij daarom naar de algemene reactie aan het begin van deze reactienota.

Hiernaast vraagt de raad om een transparante en goed onderbouwde verantwoording over de inzet van middelen en de behaalde resultaten.

Het Dagelijks Bestuur hecht eraan de deelnemers goed te informeren over de prestaties van de FUMO. Via de vaste verantwoordingsmomenten binnen de jaarlijkse P&C-cyclus geven wij hier invulling aan. Mocht blijken dat de huidige verantwoordingen nog onvoldoende aansluiten bij de informatiebehoefte die nodig is voor de uitoefening van de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad, dan gaan wij hierover graag met onze deelnemers in gesprek.

Gemeenten Ooststellingwerf, Opsterland en Weststellingwerf

De door bovengenoemde gemeenten ingediende zienswijzen zijn identiek en worden hieronder daarom gezamenlijk besproken.

Met de ontwerpbegroting 2027 wordt ingezet op de verdere ontwikkeling van de FUMO. In de begroting is gekozen voor investeringen die gericht zijn op het versterken van de inrichting en het functioneren van de organisatie. Deze koers vraagt om financiële investeringen. Vanuit onze rol als mede-eigenaar van de FUMO zien wij dat investeringen in deze fase noodzakelijk zijn om de uitvoering te ondersteunen.

Daarbij wordt geconstateerd dat in 2027 de kosten vooruitlopen op de baten. Deze volgorde achten wij acceptabel, aangezien de investeringen bijdragen aan een structureel sterkere inrichting van de organisatie. Tegelijkertijd gaan we ervanuit dat deze financiële ontwikkeling zich na 2027 gematigder voortzet en dat wordt toegewerkt naar een meer evenwichtige meerjarige ontwikkeling.

Voor de gemeenteraad is het van belang, vanuit de verantwoordelijkheid als eigenaar, betrokken te blijven bij de ontwikkelingen die voortvloeien uit deze investeringen. Wij verwachten dat deelnemers tijdig worden geïnformeerd over de voortgang en dat het gesprek wordt gevoerd wanneer bijstelling van koers of aanpak nodig blijkt. In dit kader worden de directie van de FUMO en het dagelijks bestuur verzocht het initiatief te nemen en het contact met de deelnemers actief te onderhouden.

De kwaliteit van de dienstverlening is voor onze gemeenteraad een belangrijk aandachtspunt. Daarbij wordt waarde gehecht aan een verdere versterking van de samenwerking tussen de FUMO en de deelnemers. Dit vraagt om duidelijke communicatie, een zorgvuldige uitvoering en actief overleg met de deelnemers, waarbij de belangen van onze inwoners en bedrijven niet uit het oog mogen worden verloren.

Daarnaast hecht de gemeenteraad veel waarde aan de positie van de medewerkers van de FUMO binnen deze ontwikkeling. Van belang is dat de FUMO zich ontwikkelt tot een organisatie waarin

medewerkers op een stabiele en zorgvuldige manier kunnen werken. Goed werkgeverschap draagt bij aan continuïteit binnen de organisatie en ondersteunt daarmee de kwaliteit van de dienstverlening.

Alles overwegend bevat de ontwerpbegroting 2027 een richting die wij als raad kunnen volgen. Verwacht wordt dat het dagelijks bestuur en de directie deze koers blijven monitoren, de deelnemers betrekken bij relevante ontwikkelingen en aandacht houden voor zowel de financiële ontwikkeling als de inhoudelijke kwaliteit.

Reactie DB:

Dank voor uw opbouwende zienswijze. Wij waarderen de verantwoordelijkheid die u als mede-eigenaar van de FUMO met deze zienswijze neemt.

Wij blijven graag met u in gesprek over de voortgang van het ontwikkelplan en zullen u hier in ieder geval tijdens de reguliere verantwoordingsmomenten in de P&C-Cyclus over informeren. Wij erkennen dat er aandacht moet zijn voor de kwaliteit van de dienstverlening en dat er een verdere versterking nodig is van de samenwerking met onze deelnemers. Wij nemen dit mee in het ontwikkelplan van de FUMO.

Gemeente Schiermonnikoog

Heeft geen zienswijze ingediend.

Gemeente Smallingerland

Er is bij de totstandkoming van de Ontwerpbegroting FUMO 2027 afgeweken van de afgesproken governance en Planning- en Controlcyclus. We hebben begrip voor deze afwijking maar desondanks hechten we grote waarde aan een zorgvuldiger en transparanter besluitvormingsproces, waar deelnemers op tijd aan de voorkant worden betrokken om mee te denken in beleidsmatige keuzes. We verzoeken dan ook nadrukkelijk om hier in de toekomst een vervolg aan te geven.

Omgevingsadviseurs

Niet alle deelnemers in de GR FUMO hebben reeds een besluit genomen over deze nieuwe functie. Wij stellen dan ook de vraag of de omgevingsadviseur onderdeel is van het basistakenpakket. Voor de omgevingsadviseurs geldt dat er op dit moment te veel onduidelijkheid bestaat om nu direct vier fte (i.p.v. de gestelde twee fte die de kwaliteitscriteria 3.0 verplicht stelt voor deze deskundigheid) weg te kunnen zetten. Om die reden zouden wij graag een gefaseerde aanpak van deze formatie-uitbreiding zien.

Omdat het een nieuwe functie betreft, is ons voorstel dan ook om deze vier fte verdeelt over twee jaar in te voeren. Het jaar 2027 kan worden gebruikt om deze functie goed in te richten en hierin de pionieren, zodat in 2028 het cluster omgevingsadviseurs op volle kracht kan werken.

Bedrijfsvoering

De formatie-uitbreiding bij de afdeling bedrijfsvoering bestaat uit zeven fte en is fors.

We zien de noodzaak van de ontwikkeling van de bedrijfsvoering binnen de FUMO, maar we plaatsen vraagtekens bij de omvang en het tempo van de voorstelde uitbreiding. Gelet op o.a. de borging van goede inwerktrajecten, zien wij graag een prioritering binnen de versterking van de robuuste bedrijfsvoering en waar mogelijk een gefaseerde invoering.

Reactie DB:

Dank voor uw zienswijze. De onderwerpen die u in uw zienswijze aanhaalt zijn door meerdere deelnemers benoemd. Dit betreft de onderwerpen:

- Begrotingsproces
- Omgevingsadviseurs
- Bedrijfsvoering

Voor een reactie op deze onderwerpen verwijzen wij daarom naar de algemene reactie aan het begin van deze reactienota.

Gemeente Súdwest-Fryslân

Ondanks dat wij positief staan ten opzichte van de ingezette doorontwikkeling moeten wij, gezien onze eigen financiële positie, kritisch kijken naar structurele uitzettingen. Het ravijnjaar is naar achteren geschoven en is er geen zicht op een additionele vergoeding vanuit het Rijk richting gemeenten voor de versterking van het VTH stelsel. Onze verwachting is dat deze onzekere financiële situatie zeker tot 2029 doorwerkt. Vanuit deze optiek kijken wij kritisch naar uw ontwerpbegroting. Immers ook wij kunnen onze middelen maar één keer uitgeven.

Werk vanuit een gedragen en uitgewerkte visie/plan aan een toekomstbestendige FUMO

Zoals eerder benoemd is een gezamenlijke visie van alle deelnemers van essentieel belang om de beoogde doorontwikkeling in gang te zetten en goed af te ronden. Wij raden u daarom met klem aan dit plan/visie, inclusief financiële- en personele consequenties, samen met uw deelnemers verder uit te werken en de definitieve versie te laten bekrachtigen door uw algemeen bestuur.

Werk uw verbeterplan uit met incidenteel projectbudget en kijk naar efficiencywinst

Zoals aangegeven staan wij positief ten opzichte van een ontwikkeling van uw organisatie maar moeten wij ook kritisch kijken naar structurele uitzettingen. Wij verwachten derhalve dat een groot gedeelte van het projectbudget, ter verbetering van uw organisatie, om een incidentele financiering gaat vragen. We verwachten daarnaast dat uw doorontwikkeling efficiencywinst gaat opleveren. We gaan ervan uit dat deze winst in efficiency de benodigde structurele uitzettingen gaat reduceren/teniet doen.

Laat uw deelnemers de keuze maken - Omgevingsadviseurs

In uw ontwerpbegroting heeft u 4 fte omgevingsadviseurs opgenomen. Deze nieuwe rol is opgenomen in de nieuwe set Kwaliteitscriteria 3.1. Onze organisatie staat open voor het verkennen van een goede samenwerking voor een effectieve- en doelmatige taakuitvoering. Echter met het nu opnemen van deze rol in de ontwerpbegroting gaan we vanuit onze visie een stap te snel. In eigen organisatie zijn we aan het uitzoeken hoe/of we deze nieuwe rol gaan invullen. Fryslân breed is er ook nog geen mogelijkheid geweest om de positionering van deze rol samen met de overige bevoegde gezagen te verkennen.

Vanuit onze optiek is de rol 'Omgevingsadviseur' geen basistaak. Op grond van de GR FUMO zijn de individuele deelnemers de rechtspersoon die kunnen besluiten om aanvullende taken bij de FUMO onder te brengen. Het college van onze gemeente heeft tot op heden geen besluit genomen om de aanvullende taak 'Omgevingsadviseur' onder te brengen bij de FUMO. Gezien bovenstaande kan deze taak derhalve voor onze gemeente niet worden betrokken deze begrotingsprocedure. Wij gaan ervan uit dat u, gezien bovenstaande, deze uitzetting voor onze gemeente uit de begroting gaat verwijderen.

Laat uw deelnemers de keuzes maken - Hoger ambitieniveau

Zoals eerder aangeven staan wij positief ten opzichte van de doorontwikkeling naar een toekomstgerichte omgevingsdienst. Echter met een toekomstbestendige FUMO beogen wij niet primair een hoger ambitieniveau in de uitvoering. In de OB27 lezen wij echter dat u hiervoor €300.000 extra heeft opgenomen.

Wij begrijpen dat in het Uitvoeringsprogramma 2026 uw deelnemers hebben besloten om 3000 uur inzet te besteden aan de reductie van de uitstoot van Zeer Zorgwekkende Stoffen. Dit mede omdat dit thema in onze gezamenlijke strategie als een belangrijke ambitie is benoemd. Ook begrijpen wij dat door deze keuze er, binnen de begrote inzet van 2026, afwegingen zijn gemaakt. De deelnemers hebben samen besloten om in 2026 minder milieucontroles bij bedrijven uit te voeren.

Deze keuze vinden wij in lijn met de uitgangspunten van onze Uitvoerings- en handhavingsstrategie Fryslân 2025-2028. In deze door alle deelnemers vastgestelde strategie werken we thematisch aan een schone-, gezonde- en veilige fysieke leefomgeving. We weten dat we niet alles tegelijk kunnen oppakken. Daarom maken we risico gestuurd keuzes om de begrote inzet zo doelmatig als mogelijk te benutten.

In de ontwerpbegroting lezen wij dat u een uitzetting van € 300.000 voor extra milieucontroles heeft opgenomen. Dit om de inzet op ZZS te 'compenseren'. U vindt dat door de keuze rond ZZS uw zichtbaarheid afneemt en er minder zicht ontstaat op het werkveld.

Natuurlijk staan wij ervoor open om het ambitieniveau bespreekbaar te maken. Dit bijvoorbeeld als er grote risico's ontstaan die het behalen van onze ambities voor een schone-, gezonde- en veilige fysieke leefomgeving bedreigen. Echter de door u aangehaalde motivering vinden wij te ondiep en geeft onvoldoende duiding van de ontstane risico's om de afweging te kunnen maken om het ambitieniveau te verhogen.

Positioneer taken in de uitvoering conform de GR FUMO

In de ontwerpbegroting lezen wij dat u voornemens bent om de uren voor de inzet van de reductie van de ZZS te verplaatsten naar de zogenaamde 'collectieve taken'. De achtergrond van deze keuze is onvoldoende toegelicht. De inzet ZZS betreft inzet op ambities binnen het wettelijke basistakenpakket. In de definitie van de GR FUMO lezen wij dat binnen collectieve taken de inzet op wettelijke basistaken expliciet is uitgesloten. Daarnaast wordt, door het opnemen van de inzet ZZS in de post collectieve uren, deze inzet onttrokken aan de inzet basistaken welke de deelnemers risico gestuurd kunnen inzetten/verdelen om de gezamenlijke ambities te bereiken.

U creëert hiermee een 'vaste post' waardoor het lastiger wordt om deze jaarlijks via het Uitvoeringsprogramma basistaken risico gestuurd bij te stellen. Wij verwachten dat de inzet ten behoeve van de Meerjarenaanpak ZZS zijn kostenplaats/inzet behoudt in het programma 'Basistaken'. Dit analoog aan andere thema's voor basistaken zoals bijvoorbeeld de 'Aanpak Energie' en het project 'Actualiseren milieuvergunningen'. Op deze wijze volgen we de definiëring en bedoeling vanuit de GR FUMO en houden we de flexibiliteit in de programmering ten behoeve van het bereiken van onze gezamenlijke ambities voor een schone-, gezonde- en veilige fysieke leefomgeving.

Reactie DB:

Dank voor uw zienswijze. De onderwerpen die u in uw zienswijze aanhaalt zijn door meerdere deelnemers benoemd. Dit betreft de onderwerpen:

- Financiële positie deelnemers
- Meerjarenplan/ ontwikkelplan
- Efficiencywinst

- Omgevingsadviseurs
- ZZS – hoger ambitieniveau – opnemen als collectieve taak

Voor een reactie op deze onderwerpen verwijzen wij daarom naar de algemene reactie aan het begin van deze reactienota.

Naast de zienswijze die door de gemeenteraad van gemeente Súdwest-Fryslân is ingediend, heeft het college van gemeente Súdwest-Fryslân een brief gestuurd aan het bestuur van de FUMO. Deze wordt los van de zienswijzen door het Dagelijks Bestuur in behandeling genomen.

Gemeente Terschelling

Heeft geen zienswijze ingediend. Het college van gemeente Terschelling heeft wel een brief gestuurd aan het bestuur van de FUMO. Deze wordt los van de zienswijzen door het Dagelijks Bestuur in behandeling genomen.

Gemeente Tytsjerksteradiel

Wij onderstrepen het belang van een robuuste en toekomstbestendige FUMO: een organisatie die organisatorisch staat en waar medewerkers met plezier werken. Bij de behandeling van de Ontwerpbegroting FUMO 2026 (OB26) hebben wij al onze waardering uitgesproken voor de ingezette kwaliteitsverbetering in de informatievoorziening. Dit draagt bij aan een toekomstbestendige organisatie.

Ontwerpbegroting 2027

In de OB27 zien wij dat op het gebied van bedrijfsvoering, uitvoering en informatievoorziening diverse versterkingen worden doorgevoerd. Wij kunnen deze versterkingen echter niet duidelijk relateren aan een concrete opgave of aan een gezamenlijk gedragen visie en plan. De onderbouwing achten wij op onderdelen onvoldoende.

In onze zienswijze op de OB26 hebben wij uw bestuur verzocht terughoudend om te gaan met uitzettingen, mede gezien de financieel lastige situatie waarin onze organisatie zich bevindt. Wij constateren dat deze terughoudendheid in de OB27 onvoldoende zichtbaar is.

Visie en planvorming in relatie tot Ontwerpbegroting 2027

Uw bestuur werkt nog aan een gezamenlijke, gedragen en uitgewerkte visie en bijbehorend plan.

Een dergelijk plan dient inzicht te bieden in:

- De aanpak en het tijdpad;
- De financiële consequenties;
- De organisatorische gevolgen voor zowel de FUMO als de deelnemers.

De OB27 anticipeert echter al op dit nog vast te stellen visie- en planvormingsproces. Deze volgorde achten wij niet logisch en niet wenselijk. Besluitvorming over structurele versterkingen zou naar onze mening pas moeten plaatsvinden nadat er bestuurlijk overeenstemming bestaat over de gezamenlijke koers.

Omgevingsadviseur

In de OB27 wordt voorgesteld een nieuwe functie, Omgevingsadviseur, in te voeren. Wij erkennen de potentiële meerwaarde van deze functie, mede gezien de uitdagingen rond het opstellen van omgevingsplannen en de uitvoering daarvan. Wij zijn echter van mening dat:

- Dit vraagt om een zorgvuldig proces;
- Er eerst sprake moet zijn van een duidelijke en gezamenlijke afname-uitvraag;
- Er een gedeeld beeld moet bestaan over positionering en invulling van deze rol.

Dit proces is naar onze mening nog niet doorlopen. Wij achten het daarom prematuur en niet correct om deze functies reeds op te nemen in de OB27.

Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS)

De inzet van de FUMO op het dossier Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) wordt door ons onderschreven. De deelnemers hebben unaniem uitgesproken dat dit onderwerp met hoge prioriteit dient te worden opgepakt binnen het regionale programma.

Voor 2027 stelt uw bestuur voor deze inzet te dekken met collectieve uren, wat leidt tot een uitzetting. Daarmee wordt echter voorbijgegaan aan het feit dat basistaken niet uit collectieve uren bekostigd kunnen worden. Wij achten deze keuze daarom niet juist en verzoeken dit uitgangspunt te heroverwegen.

Reëel begroten

In onze zienswijze op de OB26 hebben wij gewezen op de noodzaak om tijdig te anticiperen op financiële risico's. Wij constateren dat hier in de OB27 op een adequate wijze invulling aan is gegeven. Dit beschouwen wij als een positief element van de voorliggende begroting.

Reactie DB:

Dank voor uw zienswijze. De onderwerpen die u in uw zienswijze aanhaalt zijn door meerdere deelnemers benoemd. Dit betreft de onderwerpen:

- Financiële positie deelnemers
- Meerjarenplan/ ontwikkelplan
- Omgevingsadviseurs
- ZZS

Voor een reactie op deze onderwerpen verwijzen wij daarom naar de algemene reactie aan het begin van deze reactienota.

Wij danken u voor uw complimenten over de ingezette kwaliteitsverbetering in de informatievoorziening en het reëel begroten.

Gemeente Vlieland

Gemeente Vlieland heeft geen zienswijze ingediend.

Gemeente Waadhoeke

Door de gemeenteraad wordt de noodzaak erkend om te investeren in een robuuste en toekomstbestendige FUMO. Tegelijkertijd staat de financiële ruimte van de gemeente onder aanzienlijke druk. Het is daarom noodzakelijk om scherp te beoordelen of de voorgestelde uitbreidingen daadwerkelijk en in voldoende mate bijdragen aan een efficiënte, effectieve en stevig gepositioneerde omgevingsdienst. In deze zienswijze spreken wij onze zorgen hierover uit en doen wij

een duidelijke oproep aan u en alle deelnemers van de gemeenschappelijke regeling om gezamenlijk verantwoordelijkheid te nemen voor het realiseren van dit doel.

Zoals ook in onze zienswijze van vorig jaar is opgemerkt, constateren wij dat de deelnemers onderling, en in sommige gevallen ook de FUMO in relatie tot de deelnemers, nog steeds onvoldoende op één lijn zitten. Dit belemmert uw organisatie om de noodzakelijke ontwikkeling daadwerkelijk in gang te zetten. Waar het gesprek zou moeten gaan over hoe de FUMO binnen haar takenpakket en de begroting kan bijdragen aan een schone, gezonde, veilige en duurzame leefomgeving, blijft dit nu steken op geld, de rol en de taakafbakening.

Wij waarderen dat er inmiddels een plan ligt waarin de ontwikkeling van de FUMO is uitgewerkt. De gemeenteraad is bereid dit plan te ondersteunen, maar uitsluitend onder de volgende nadrukkelijke voorwaarden:

- De voorgenomen ontwikkeling blijft binnen de kaders van de begroting en leidt niet tot verdere financiële uitzetting;
- Er vindt een kritische toets plaats op de noodzaak en invulling van de gevraagde investeringen;
- Er wordt actief geïnvesteerd in het versterken van het onderling vertrouwen tussen de FUMO en de deelnemers;
- Er wordt periodiek en transparant gerapporteerd over de voortgang en resultaten.

De gemeenteraad verwacht dat deze voorwaarden worden nageleefd en dat er aantoonbare voortgang wordt geboekt, zodat de FUMO zich daadwerkelijk ontwikkelt tot de robuuste en toekomstbestendige organisatie die nodig is.

Reactie DB:

Dank voor uw opbouwende zienswijze.

Wij zijn ons terdege bewust van de kwetsbare financiële positie van (sommige) deelnemers. In de algemene toelichting van deze reactienota gaan wij hier uitgebreider op in.

Wij stellen alles in het werk om te voldoen aan de genoemde voorwaarden.

Provincie Fryslân

De ingediende zienswijze is geschreven in de mooie Friese taal. Voor de uniformiteit van deze reactienota hebben wij deze vertaald naar het Nederlands en ook in het Nederlands gereageerd.

Op 16 april jongstleden ontvingen wij de ontwerpbegroting 2027 van de FUMO. U heeft ons in de gelegenheid gesteld om een zienswijze op het ontwerp te geven.

In onze vergadering van 17 juni 2026 is besloten een zienswijze in te dienen. Het gaat om de volgende punten:

- Nadat de FUMO in haar begroting 2026 grotendeels gelijk was gebleven, laat de ontwerpbegroting FUMO 2027 zien dat er aanzienlijke investeringen in de FUMO nodig zijn. Enerzijds om te kunnen voldoen aan de criteria voor robuustheid, maar ook omdat is gebleken dat de FUMO op een aantal punten kwetsbaar is en onvoldoende in staat is om de gewenste kwaliteit te leveren.
- De uitbreiding van de begroting heeft voor het grootste deel een structureel karakter. De investering vindt voor een belangrijk deel plaats door de bedrijfsvoering te versterken en

tegelijktijd managers en medewerkers te ontlasten van taken waarvoor zij in principe niet zijn toegerust. Op die manier leidt de uitbreiding van de formatie op het gebied van bedrijfsvoering tot meer inzet op de primaire taakuitvoering. Zo wordt ruimte gecreëerd voor de verdere ontwikkeling naar een robuuste en toekomstbestendige FUMO.

- De bestuurlijke conferentie die u vorig jaar heeft aangekondigd, heeft resultaat opgeleverd. Het doet ons genoeg dat er onder de deelnemers in de FUMO een breed gedragen beeld is geformuleerd van het ontwikkelperspectief van de FUMO. Dat is een belangrijke voorwaarde om te komen tot een doelmatig functionerende FUMO, die haar taken voor de deelnemers op professionele wijze kan uitvoeren. Wij ondersteunen dat ontwikkelperspectief.

De voorliggende ontwerpbegroting 2027 biedt de ruimte om die ontwikkeling in gang te zetten. Van onze kant hebben wij geen opmerkingen bij afzonderlijke begrotingsposten.

De verdere ontwikkeling van de FUMO vraagt niet alleen van de FUMO-organisatie, maar van alle deelnemers – als mede-eigenaren van de FUMO – de bereidheid en inzet om in de komende jaren stapsgewijs toe te werken naar een omgevingsdienst die haar meerwaarde kan bewijzen. Niet alleen voor haar deelnemers, maar ook voor de Friese bedrijven en inwoners, en die op die manier bijdraagt aan een veilig, gezond en schoon Fryslân.

Wij hopen dat het versterken van en investeren in de FUMO eraan bijdraagt dat Fryslân trots kan zijn op een zelfstandige, robuuste en toekomstbestendige FUMO.

Reactie DB:

Dank voor uw positieve en constructieve zienswijze. Wij stellen de rol die u in dit begrotingstraject heeft vervuld zeer op prijs. In het bijzonder waarderen wij de wijze waarop wij gezamenlijk hebben opgetrokken in de planvorming rondom de verdere doorontwikkeling van de FUMO.

Wetterskip Fryslân

Allereerst willen wij u complimenteren met de voorliggende ontwerpbegroting. Wij constateren dat hierin de benodigde investeringen zijn opgenomen ten behoeve van de verdere ontwikkeling naar een robuustere FUMO. Daarnaast zien wij positieve stappen in het verkrijgen van meer grip op het thema Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS).

Vorig jaar hebben wij een kritische zienswijze ingediend op de ontwerpbegroting. Deze heeft destijds niet geleid tot een wijziging van de begroting voor 2026. Inmiddels is echter een meerjarenplan ZZS vastgesteld en zijn hiervoor financiële middelen opgenomen in de ontwerpbegroting voor 2027.

Tevens constateren wij dat onderwerpen als capaciteitsborging en innovatie een plek hebben gekregen in de begroting. Dit waarderen wij.

Het recente rapport van de FUMO, waarin het effluent van 50 bedrijven is bemonsterd, onderstreept nadrukkelijk de noodzaak om meer grip te krijgen op ZZS. De onderzoeksbevindingen maken duidelijk dat er nog belangrijke stappen te zetten zijn om de emissies van deze stoffen terug te dringen. Wij verzoeken u hier scherp en proactief op te blijven acteren.

In het kader van waterkwaliteit in brede zin, en de Kaderrichtlijn Water in het bijzonder, hecht Wetterskip Fryslân eraan om ook op het gebied van lozingen en ZZS nauw samen te blijven werken met de FUMO.

Wij zien uit naar de voortzetting van de constructieve samenwerking tussen de FUMO en Wetterskip Fryslân.

Reactie DB:

Dank voor uw positieve en constructieve zienswijze. Ook wij zien uit naar de voortzetting van de constructieve samenwerking tussen de FUMO en Wetterskip Fryslân.